

Tas Latweefchu draugs.

1839. 11 Mai.

19ta lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Rihges. 25tâ April leela wehtra pee mums plohsijahs un pulksten' peež pež pussdeenas ais Rohjes-fallas paschâ Daugawas middû apgahse masu laiwu, ar ko tur diwi semneeki — Deews sinn, kahdâ prahtâ — gahje. Weens uskahpeleja laiwas ahropuffei wirsû, bet zil zeeti winsch tur arri no bailehm pee-kehrahs, wilni winnu tatschu nozahwe nohst un dsinne dibbenâ. Ohtrs pelde-dams wehl turrejahs uhdens wirsû, bet drihs winnam jau spehfi suhd. — Woi tad no teem wihreem, kas mallâ stahw un to reds, ne weens ne apschelosees un winnam ees palihgâ? — Gohdigs darbawihrs, Mahrtin Swihkul ar wahrdu, zittu starpâ tur stahwedams to eeraudsijs, steidsahs, zil warredams, ar wehl masaku laiwu eet, to nelaimigu glahbt. Bet winna jauna meitina no 23 gaddeem, Edde ar wahrdu, tehwu luhdsin luhds, lai fcho nemm lihds, jo — tâ winna raudadama un tehram peeglaudidamees teize: — "tu winnu tok ne eespehfi glahbt, ja es pa to starpu to laiwu ne waldischu!" — Gohda wihrs ar flapjahm azzim skattijahs us debbesi un nehme to behrnu lihds. No wissa spehka airedami, nahje ar Deewa palihgu us to weetu, kur teem arri is-dewahs, to nelaimigu dabbuht laiwâ, un tâ tee winnu wedde pee mallas, kur tee zitti laudis, brihnodamees to skattijufchi, winnus ar leelu preeku un gohdu fanehme. — Rihges birsches kohpmanni, to dabbujufchi sinnah, schehligâ prahtâ labbu sauju naudas samette, ko preeksch meitinas spahrkastî list.

Is Pehterburges. Us augsti zeeniga Keisera pawehleschanu jau preeksch 5 gaddeem katrâ gubbermentî sawada teesa eezelta, kam til ja-rauga us to, lai katrs eedshwotajs leek few un saweem behrneem baškes pohteht. Kad nu taggad wissas tahs sinnas fanehme, ko schahs teefas atfuhstija, tad ar preeku at-radde, ka wissas mallâs Kreewu semmê jau labbi deefgan eet ar bašku pohteschanu. Jo no ta laika, kamehr schahs teefas eezeltas, lihds jaunam gad-dam, tas irr: pusszettoreâ gaddâ, pa wissam 11,473,376 behrneem pohteja, un 10,951 zilwekeem pohteschanu eemahzija.

Is Eiflis-pilfata, Gruhšies-walsti, dsikkâ Kreewu semmê. Tanni walsti irr leijas zeems, kam wahrds: Arrag-weet, un klahht pee fchi zeema warren seels kalns, ko tapež arri nosauž par Arragweetas-kalnu. No fchi kalna Stâ Janwar wahrtdamees nonahje leijâ us pascha zeema pussi brihnum'

leels sneega kammofsch, un tas trihs mahjas druppu druppôs faspeede. Eefsch schahm mahjahm 17 zilweki bija eefschâ (11 wihrischli un 6 feewifschli); tee lihds ar saweem 16 lohpineem un wiffahm zittahm mantahm palikke appafschâ. — Gan sneega kammofsch wehl wairaf mahjahm bija uskrittis, bet schahm leelu skahdi ne padarrija, un tee 9 wihrischli un 2 feewifschli, kas to laik tahm bija eefschâ, wehl bija dshwi, kad winnus is sneega rafte laukâ.

Is Sprantschu semmes. Jau preefch pahri gaddeem no daschahm swefchahm pafauls mallahm atnesse brihnum' leelas sortes labbibas, fo arri zittâs puffês isfehje un kas tur brihnischli isdewahs. Stahstifim jums tē tik pahri to leelu sorti labbibas, kas tanni fallâ aug, fo fauz San-Helena un kas pee Afrikas peederr. Gohdigs dahrsneeks eefsch ta pilfata Mon-pelle Sprantschu semmē bija tanni gaddâ 1836 ischetrdesmit graudus schahs labbibas fadabbujis un sawâ dahrsâ ar sinnu isfehjis. Weens pats grauds tik usdihge, bet usauge pa 22 wahrpahm, kas ruddent isgalditas dewe 2000 graudus. Schis dehsts, walkâ augdams, brihnischli isplehtahs un aplam dewahs us augfchu. Salms tam drihs tik stiprs bija palizzis, kâ mas rohles stohbrs un ka to nehme masafeem dehsteem par atbalstu. Ohtrâ gaddâ atkal isfehje 68 graudus, 3 tukus zittu no zitta, eefsch leesas semmes tahdâ weetâ, fur pahri kohku stahweja, kas sinnams labbibai ne bija par labbu. Zatschu no scheem 68 grauddeem ruddent isdabbuja drihs pufs puhra, tas bija lihds 112,000 graudus. Pehr-najâ gaddâ 4tâ Janwar, — tas tur irr drufzin pahrwehlu — atkal isfehje 2000 graudus arri eefsch leesas semmes tahdâ laukâ, kas bija 60 pehdas gaxumâ un 20 pehdas plattumâ. Auge brihnischli, mettahs lihds 180 stohbrôs, un steepahs lihds 6 pehdas augstumâ. Isdewahs 400kahrtigi; jo tee 2000 graudi bija wairaf, ne kâ 3 puhrus, isdewufchi.

Ne tahk no Parifches irr semneeks; tam zittkahrt ifnogaddâ leela skahde, wiffwairaf pee dahrsa kohkeem, jaur ohsoka bambuteem notikke. Bet taggad schi skahde pee winna ar katre gaddu eet masumâ. Jo gudrs wihrs, dab-bujis grahmatâ loffih, ka tannis tahlâs fallâs, fo Sandwik-fallas fauz un kas pee Australies peederr, putns dshwojoh, fo laudis tur nosaujoh: Kinkimanu, un kas wiffwairaf no ohsoka bambuteem usturrotees, lifke no turrenes weenu pahri tahdu putnu ar kuggu sew atwest, apkohp winnus labbi, un wakkards, kad bambuti fahk apkahrt skreet, winnus laisch walkâ. Rihdôs jau paschi nahk atpak-fak, un pa to starpu, kâ semneeks pats rehkinga, gan lihds 4000 bambutus buhs apehdufchi. Schee putni tur arri jau tik lohci waihojuschees, ka semneekam nu lihds fimts pahri.

No tahm fallahm, fo fauz: Mei-seland un kas pee Australies semmes peederr. Za wisjaunaka sinna, kas mums no schahs brihnum' tah-las semmes taggad nahkufe rohka, irr jau 30tâ November 1837 rakfita, no ta mahjitaja, kas jau pahri gaddus par missionahru tur darbojahs, teem mel-neem mescha zilwekeem kristigu tizzibu eem ahziht. Winsch raksta tã: "27tâ August es 129 zilwekus no teem semmes eedshwotajeem esmu kristijis: wezzus

un jannus, puischus no 12 gaddeem un itt firmus wihrus; laudis no wissadahm dschwes fahrtahm: wehrgus un arri zittus no teem wiffaugstakeem wirfneekem. Gan wehl dauds leelaku pulku buhtu warrejis nokristiht, bet es teem skohlmeistereem zeeti biju peeteizis, lai man zittus ne wedd preekschâ, ne kâ tahdus, pee furreem jau warroht nomanniht, ka Kristus mahzibas ne tif ween sinnoht, bet arri eemihsejoht. Ne fenn arri skaidri parahbijahs, kâ labbi schahs mahzibas pee semmes eedschwotajeem jau effoht gahjuschas spehkâ; jo, kad weens no teem melneem zilwekem baltu tihschâ prahâ bija nokahwis, tad tas, ko gan zittfahrt par to wehl buhtu usteikuschy, no pascheem saweem melneem brastem tikke nostrahpehts pee dschwibas.

A p b u r t i l o h p i.

Saimneeze fuhdseja muischas junkuram, scheslodama, ka tai weenumehr nelaim effoht ar lohpeem, un ifgaddu diwi gabbali nosprahgstoh; bes tam jau naw. Bet tas effoht no nikneem zilwekem ween; schee winnas lohpus apbuhuschy.

Junkuris nu gan gribbeja pamahziht, un fazzija: mums ne kas ne warroht notift bes Deewa sinas; un schis burweem teescham ne palihdsefchoht pee winnu tumfibas darbeem, tahdeem arri ne dohschoht, tohs ar wella paligu padarriht; kristigam zilwekam effoht par kaunu un grehku, schahdeem neekem tizzeht, un t. j. pr. Bet winsch par weltu ween runnaja. Seewa ne tizzeja; palikke weenumehr pee tâ: lohpi apburti. — Junkurs tad likke aiseet, bet fazzija wehl: winsch dohmaschoht us to, schai kasinn palihdseht.

Nu junkurs sahze dohmah schâ un tâ, no ka schahda nelaim gan nahkocht, bet ne ko ne warreja isdohmah; tomehr gan rebseja, ka saimneezes lohpi bij flikti un wahji. Isklaufinaja arri pee kaimineem, kâ effoht ar lohpu kohpschanu saimneezes mahjâs; un tur nu dsirdeja, ka patti effoht flinka un nebehndeeze; ka tikkai us faimi ween palaujotees, un patti pah lohpeem ne mas ne gahdajoh. — Nu winsch saimneezi atkal likke faukt, un, to jau par mahnu-tizzigu seewu pasinnis, tai pars arri tahds islikkâhs; jo gan labbi sinnaja, ka schi gudram padohmam ween ne klaufihis. Sazzija tad us winnas tâ: man ittin labs un spehzigis padohms sinams, ar ko wiffu burwibu pa gallam war nodsiht. — Saimneeze, gauschi preezadamees, luhdse, lai mahja. Nu winsch tai eedewe baltu kohzinu, puffspehdas garrumâ un pirksa refnumâ, us ko winsch ar farkanu pehrwi un blakku daschadus ehernigus rakstus bij uswiljis, un fazzija: luhk', ar scho kohzinu rohkâ rewim allaschin buhs buht flah, zeekfahrt lohpeem harribas leek preekschâ, woi dohd dsert; tas wiffu burwibu isnihzinahs. It labbi arr' buhs, flah stahweht, kad gohtinas flauz, ir pa brihscheem iseet gannô's, raudsiht, kas tur no teef; bet, woi dsird'? allaschin kohjinsch lihds! Jo wairak tu lihds ar scho

lohpeem buhfi flahf, jo wairaf buhs fwehtibas. Tizz' manneem wahrdeem! gan redsefi, fo kohzinsch paspehs!

Saimneeze nu darrija, fà junkurs bij mahzjis; jo dohmaja, fa schim kohzinam teefcham effohf brihnuma spehks, — un reds', pehz puff-gadda laika lohpi jau labbaki isflattijahs; ir gads aisgahje, un ne weens ne bij sprahdsis. — Junkurs, wehl labbu laiku lizzis pahreet, nu kahdu deenu pats nahje fainneezes mahjâs, raudsicht, fà tur bija. — Utradde scho pee lohpeem, bet bes kohzina. Kur tad taws kohzinsch? winsch praffija. Schi affazzija: af, junkur mihtais! ne nemmeet par taunu! — Man nu jau daudsreis gaddahs, fa sawu mihtu kohzinu ahtrumâ aismirstu, lihds nemt; tà ir scho reis; bet, gohds mihtam Deewam! wifs eet labbi! — Junkurs us to: nu lai jel paleef, kur irr; winna wairs ne wajaga! un, man schleet, istikfi bes. Jo, seewin' mihta, ne dohma, fa schim kohzinam bijis sawahds spehks, burwibu nodsiht; irr tahds pats, fà zits kohzinsch. To brihd man schahdu jau wajadseja istaifihf, jo zittadi tu man ne buhtu tizzjufi. Bet nu gan pamanni, kas ihsteni tawus lohpus apbuhris. Tawa faine, kas flikfi apkohpe, un lihds arri tu patti, kas pahf scheem nam behdajufi, juh's bijat tee burwi! bet tu patti nu arri, labbaki gahdadama un kohpdama, ar Deewa paligu wissu atkal labbi darrijufi. Tà pat gahda arri jo prohjam, ne ustizzi kaudim ween, palaujees us Deewu; tad tewim ne wajadsehs bihteas no burwjeem, un tu, schahdeem neekeem tizzedama, ne darrifi par melkulu paschu Deewu, kas irr fazzijis sawds wahrdds: us scho Deewa Dehls irr atspihdejis, fa winsch tohs wella-darbus isahrditu. E+++n.

Bezstehwu fakkami wahrdi.

22.
Mas irr to zilweku, kas saproht, fo Deews barritu, tad zilwekl winnam pa wifsam padohthohs.

23.
Ram Deews firbi, tas paradihfi few lihds neffa.

24.
Kas wissu pirmat par to debbesu walstibu gahda, preeksch ta tas labklahschanas Deews dauds wairaf gahda, ne fà zilweks pats buhtu warreis gahdahf, papreeksch par sawu labklahschanu gahdadams.

25.
Deews, palihds' man, fa tewi mihleju, un dohd' man sawu schehlastibu, tad esmu baggats deesgan un wairaf ne fo ne wehloh's.

26.
Kas no firbs pasemmigs irr, tam irr ihsta krittiga firbs. U. B.

Lihds 9. Mat pee Nihges irr atnahkusch 478 fuggi un aisbraukusch 15.

Brihw drikket. No juhrmallas-gubbernementu augstas waldischanas puffes:
Dr. C. E. Napier'sky.